

Emilie
Wapnick

hoe

WORD

je

ALLES?

voor mensen die (nog steeds)
niet weten wat ze willen worden

Inhoud

Voorwoord: brief aan de lezer

9

Deel I

ALLES?

Welkom bij de club

1.	Er is niets mis met je	13
2.	Multipotentialisten: lijntrekkers of vernieuwers?	27
3.	De componenten van een gelukkig multipotentialistisch leven	43

Deel II

DE VIER MULTIPOTENTIALISTISCHE WERKMODELLEN

Iedereen doet het op zijn eigen manier

4.	Het Smeltkroesmodel	73
5.	Het Schuinestreefmodel	97
6.	Het Einsteinmodel	115
7.	Het Feniksmodel	131

Deel III

VEELVOORKOMENDE STRIKELBLOKKEN VOOR MULTIPOTENTIALISTEN

Verjaag je spoken

8. Je persoonlijke productiviteitssysteem	153
9. Angst, zelfvertrouwen en omgaan met mensen die het niet begrijpen	185
10. Conclusie	205
<i>Bijlage A: beroemde multipotentialisten</i>	211
<i>Bijlage B: voorbeelden van interdisciplinaire domeinen</i>	215
<i>Dankwoord</i>	219
<i>Opmerkingen en aanbevolen literatuur</i>	221
<i>Register</i>	225

Voorwoord

BRIEF AAN DE LEZER

Als je dit boek leest, heb je waarschijnlijk moeite om 'wat je wilt worden' toe te spitsen op één ding. Ik ga je echter niet zeggen hoe je dat moet doen.

Dit boek is voor mensen die zich juist niet op één ding willen focussen om vervolgens al hun andere interesses opzij te zetten. Het is een boek voor nieuwsgierige mensen, die graag iets nieuws leren, creatief zijn en zich kunnen vinden in allerlei rollen.

Je hoeft je niet tot één ding te beperken. Dat is het grote geheim dat niemand je vertelt. Dit boek zal je laten zien hoe je een fijne en vruchtbare carrière kunt opbouwen, waarin je naar hartenlust kunt verkennen... hoe je ALLES WORDT.

Maar pas op. Dit is geen gewoon boek. Het is geen doorsnee leesvoer. Om een veelzijdig leven op te bouwen moet je naar jezelf kijken en experimenteren. Ik zal je daarbij bij de hand nemen, maar zal je gaandeweg wel vragen een aantal dingen te doen. Daartoe kunnen de volgende dingen horen: heel veel lijstjes maken, in woede uitbarsten, vreemde woordcombinaties onderzoeken... Dus pak pen en papier en misschien een flitsende marker om de zinnen aan te strepen die je wilt onthouden. Dit is het begin van iets groots. En bovendien echt leuk.

Deel I

ALLES?

WELKOM BIJ DE CLUB

ER IS NIETS MIS MET JE

‘Emilie?’

Ik keek op uit het menu in het eethuisje. Voor me stond de dramadocent die me had lesgegeven toen ik een tiener was. Ik had haar jaren niet gezien. We omhelsden elkaar, praatten wat bij. Ze vertelde me over haar theaterschool.

‘En wat doe jij tegenwoordig?’ vroeg ze.

‘Ik ga een rechtenstudie beginnen,’ antwoordde ik enthousiast. (Na het kennismakingscollege een jaar eerder had ik een serieuze fascinatie ontwikkeld voor zaken als contracten en eigendomsrecht, voor mij een totaal nieuwe manier om naar de wereld te kijken.)

Ze reageerde anders dan ik verwachtte. Ze hield haar hoofd wat scheef en keek me heel raar aan.

‘Hm, ik dacht dat je filmmaker wilde worden.’

Mijn hart zonk. Dit was mijn probleem verwoord in een enkele zin.

Ik dacht dat je filmmaker wilde worden.

Dit gebeurde bijna tien jaar geleden. Ik was 23 en begon al geleidelijk een patroon in mezelf waar te nemen. Ik merkte dat ik graag iets nieuws oppakte, daar dan volledig in opging en gretig elk stukje informatie erover opzocht dat ik te pakken kon krijgen. Zo maakte ik een paar projecten af die me mateloos boeiden. Maar na een paar maanden (of jaren) zwakte mijn belangstelling af en richtte ik me op een nieuw spannend onderwerp waarna het hele proces zich herhaalde. Zodra ik ergens redelijk goed in was, trad onveranderlijk de verveling in. Natuurlijk merkte mijn omgeving op zo'n moment op dat ik ergens goed in was: 'Wow, Emilie, wat ben je hier goed in! Nu heb je echt je ding gevonden, toch?' Jakkas. Instant schuldgevoel. Instant schaamte.

Die houding (door iets gefascineerd worden, erin duiken, er bedreven in worden en dan belangstelling verliezen) baarde me zorgen. Ik dacht dat ik de enige was die van het een op het ander oversprong en voelde me alleen. Mijn leeftijdgenoten hadden zeker niet alles precies uitgestippeld, maar ze leken wel allemaal in een rechte lijn naar iets toe te werken. Daarmee vergeleken was mijn pad behoorlijk kronkelig: muziek, kunst, webdesign, filmen, rechten...

Toen mijn vroegere dramadocente me zei dat ze DACHT DAT IK FILMMAKER WILDE WORDEN en daarover duidelijk in de war en teleurgesteld was, was het of ik frontaal was opgebotst tegen een waarheid over mezelf die ik had willen ontlopen: ik kon me niet bij één ding houden. Het voelde als een inzicht en dat gevoel was niet goed. Er gingen een miljoen vragen door mijn hoofd: *Zal ik ooit mijn Ding vinden? Heb ik wel een Ding? Als mijn roeping niet ligt in een van de Dingen die ik al heb geprobeerd, zal het dan het volgende zijn? Zal ik ooit langer dan een paar jaar tevreden zijn met een baan? Of zal elk beroep uiteindelijk zijn glans verliezen?* En de moeilijkste vraag van allemaal: *Als ik steeds van terrein moet veranderen om me prettig*

te voelen, komt het dan ooit goed met me? Ik was bang dat ik in wezen iemand was die zich niet kon committeren, niet kon doorzetten. Ik was ervan overtuigd dat er iets mis was met me.

Je zou die gedachten kunnen afdoen als futiel, overbodige luxe of als product van mijn leeftijd en onvolwassenheid op dat moment, maar 'Waarom ben ik hier?' is een vraag waarmee mensen van alle leeftijden worstelen. Die verwarring, ten aanzien van je carrière maar ook van je *identiteit*, voelt alles behalve futiel. Ze is verlamvend.

WAT WIL JE WORDEN ALS JE GROOT BENT?

Weet jij nog wat je antwoordde als je dat als kind werd gevraagd? En hoe voelde het? Ik kan me in elk geval niet herinneren wat ik antwoordde toen ik vijf of zes was. Maar wel weet ik nog wat er gebeurde nadat ik geantwoord had: het gezicht van de volwassene die de vraag had gesteld keek goedkeurend en trots. Het voelde goed om een identiteit aan te nemen. De wereld (althans mijn wereldje) keurde dat goed.

Maar als we ouder worden gebeurt er vaak iets: 'Wat wil je worden als je groot bent?' verandert van speels dagdromen in een serieuzere, meer zorgwekkende vraag. We voelen de druk dat we met een praktisch antwoord moeten komen: een met gewicht en consequenties waaraan onze omgeving ons zal houden. We voelen dat de mensen om ons heen proberen vast te stellen wat voor persoon we worden en we verlangen naar diezelfde goedkeuring die we als kind kregen als we zeiden dat we clown of dinosaurus wilden worden.

We willen dat allemaal maar we willen niet in een hokje gestopt worden of de verkeerde keuze maken. Waar hogere machten ons dwingen 'om een studierichting te kiezen', 'onze talenten te benutten' en 'een niche te vinden', worstelen wij stervelingen om te begrijpen wie we zijn en welke betekenis ons leven zal hebben. Het is een warboel van externe en interne druk, vermengd met verwarring over de zin van het bestaan en wie we zijn. Die warboel beperkt zich bovendien niet tot de puberteit. Voor veel mensen blijft hij een leven lang bestaan.

DE MYTHE VAN DIE ENE WARE ROEPING

De reden dat 'Wat wil je later worden?' zoveel onrust brengt in ons hart en hoofd is dat de vraag impliceert dat dit maar één ding mag zijn. De kans is groot dat als je als vijfjarige een lijst van tien mogelijke toekomstige invullingen afratelt, de volwassen vraagsteller reageert in de trant van: 'Nou, wat wordt het? Dat kun je niet allemaal worden!' Als we in de puberteit komen, is er al veel minder tolerantie voor antwoorden als 'Ik word zeebioloog, textielkunstenaar en journalist!' Hoe subtiel ook, we kunnen *Wat wil je later worden als je groot bent?* ook verwoorden als *Je mag in dit leven maar één ding worden, dus wat wordt het?* Hoe eng is dat? Als je het op die manier verwoordt, is het geen wonder dat de vraag ons zoveel stress bezorgt.

De boodschap dat we voor één enkele identiteit moeten kiezen wordt in allerlei contexten versterkt. Gerenommeerde carrièreboeken en coaches geven ons testen om ons te helpen onze carriëropties terug te brengen tot een perfecte pasvorm. Scholen en universiteiten vragen ons een hoofdvak te kiezen.

Werkgevers vragen sollicitanten soms naar een verklaring als ze vaardigheden op een ander vlak hebben, alsof ze veronderstellen dat dit een gebrek aan focus of geschiktheid impliceert. Soms krijgen we onheilspellende waarschuwingen van onze omgeving en via de media over de gevaren als je een wegloper, een fliere-fluiter bent, van alles doet maar nergens goed in bent. Een doelgericht leven wordt afgeschilderd als de enige weg naar succes en wordt in onze cultuur zwaar geromantiseerd. We hebben allemaal wel gehoord van de arts die altijd al wist dat hij arts wilde worden of de schrijver die zijn eerste roman schreef op zijn tiende. Deze mensen worden als voorbeeld gebruikt voor hoe de rest van ons het zou moeten doen. Die mensen zijn er inderdaad (ik heb niets tegen de paar zielen met focus!) maar de meesten van ons passen niet in dat model. Via sociale prikkels en aangeleerd gedrag gaan we geloven in de romantische notie van die Ene Ware Roeping: het idee dat we allemaal één enkel groots ding hebben waaraan we ons leven moeten wijden: ONS LOT!

En wat gebeurt er als je niet in een vakje past? Stel dat je belangstelling hebt voor diverse terreinen en er veel dingen zijn die je met je leven zou willen doen. Als je je niet kunt of wilt beperken tot een enkele loopbaan ben je misschien bang dat je niet, zoals alle anderen, die Ene Ware Roeping hebt en dat je leven daarom minder betekenis heeft.

Niets is minder waar. In feite is er een heel goede reden voor die neiging van het een op het ander over te springen, nieuwe kennis en ervaring op te doen en nieuwe rollen uit te proberen.

JE BENT EEN MULTIPOTENTIALIST

Zat je al instemmend te knikken onder het lezen? Goed nieuws! Je bent waarschijnlijk een multipotentialist met veel interesses en creatieve activiteiten.¹ Als je dit woord nu voor het eerst ziet, kan het nogal een mondvol lijken. Probeer multipotentialist in drie stukken te verdelen en zeg ze langzaam hardop: *multi-po-tenti-alist*. Nog eens: *multi-potenti-alist*. Gaat best, toch? Hoe dan ook, als je *multipotentialist* te moeilijk vindt of als het woord niet goed bij je lijkt te passen, zijn er ook andere opties. Hier volgen de meest gebruikte termen voor het soort mensen waar we het over hebben:

- Multipotentialist: iemand met veel interesses en creatieve doelen.
- Veelweter: iemand die veel weet over veel verschillende dingen of iemand met encyclopedische kennis.
- Renaissancemens: iemand die in veel dingen geïnteresseerd is en van veel dingen veel weet.
- Duizendpoot: iemand die diverse taken goed kan verrichten; een handig en veelzijdig persoon.
- Generalist: iemand met diverse of niet-toegespitste vaardigheden, interesses of gewoonten.
- Scanner: iemand die heel nieuwsgierig is naar allerlei niet met elkaar verband houdende onderwerpen (een term van Barbara Sher in haar boek *Refuse to Choose!*).
- Puttylike (bijvoeglijk naamwoord): in staat om verschillende identiteiten aan te nemen en allerlei taken met verve uit te voeren.

¹ Met andere woorden: multipotentieel.

Deze synoniemen hebben allemaal een iets andere lading. 'Multipotentialist' en 'scanner' leggen de nadruk op gedrevenheid en nieuwsgierigheid, terwijl 'veelweter' en 'renaissancemens' de nadruk leggen op kennis (en ook een historische lading hebben door namen op te roepen als Leonardo da Vinci en Benjamin Franklin). 'Duizendpoot' verwijst naar praktische vaardigheden en 'generalist' duidt op brede maar oppervlakkige kennis. De verschillen zijn subtiel. Uiteindelijk gaat het erom dat je de term kiest die het best bij je past. Gebruik een of meer termen die je het meest aanspreken, of geen enkele term, of verzin er zelf een.²

WAT VOOR SOORT MULTIPOTENTIALIST BEN JIJ?

Er is geen vaste manier om multipotentialist te zijn. Sommigen hebben tien projecten tegelijk lopen, anderen duiken liever maanden of jaren in een enkel onderwerp en zijn er dan totaal op gefocust tot ze op iets compleet anders overgaan. De interesses van een multipotentialist kunnen simultaan (meerdere interesses tegelijkertijd), serieel (één interesse tegelijkertijd) of ergens daartussenin spelen.

SIMULTAAN ←————→ SERIEEL
(meerdere interesses tegelijkertijd)   (één interesse tegelijkertijd)

² Het tekent ons als gemeenschap dat we niet voor één enkel etiket kunnen kiezen.

Wil je bepalen waar jij in dit spectrum staat, kijk dan naar de interesses, projecten en banen die je hebt gehad. Zie je een patroon? Ben je vaker geïnteresseerd in veel onderwerpen tegelijk of focus je je liever op één ding? Of focus je je een tijdlang op één ding voor je overstapt naar het volgende (en dan weer naar een ander)? Hoeveel projecten heb je het liefst tegelijk op je bordje en hoeveel is te veel? Misschien is je projectcapaciteit als een fornuis: je hebt vier pannen op vier pitten; sommige koken terwijl andere op de achtergrond pruttelen. Misschien lijkt je denkbeeldige fornuis wel op zo'n professionele restaurantversie met een grillplaat en een eindeloos aantal projecten dat staat te bakken. Of heb je een kampvuur dat één geweldige vuurgloed per keer laat oplaaien?

De meeste multipotentialisten zitten ergens in het midden tussen simultaan en serieel en die plek kan gedurende ons leven verschuiven. Maar geen paniek als je geen idee hebt waar jij zit! We komen er samen wel achter. Soms zijn onze interesses kortstondig en soms raken we ze nooit kwijt. Ze kunnen ook vervagen om jaren later weer op te duiken. Ongeacht hoe je diverse interesses en passies zich ontwikkelen, elke manier om een multipotentialist te zijn is even waardevol.

DE ROUTEKAART VAN EEN MULTIPOTENTIALIST (HINT: HET IS GEEN RECHTE LIJN)

We leren dat een interesse in een bepaalde richting wijst en leidt tot een overeenkomstige loopbaan. Stel je hebt op de middelbare school een voorkeur voor exacte vakken. Je zou dan biologie kunnen gaan studeren of de medische kant kunnen

kiezen en geneeskunde gaan studeren om uiteindelijk arts te worden. Natuurlijk, geneeskunde kent veel specialisaties. Je kunt een praktijk beginnen, lesgeven of onderzoek doen, maar de maatschappij gaat ervan uit dat een student geneeskunde zijn kennis zal toepassen op het eraan gerelateerde beroep: dokter. Hetzelfde gaat op voor andere richtingen. Een student bouwkunde wordt architect, een conservatoriumleerling wordt musicus (of muziekdocent) en een scheikundestudent wordt scheikundig ingenieur. Elke studierichting leidt in een rechte lijn naar een aanverwante carrière.³ Waar een specialist in zo'n rechte lijn naar zijn loopbaan toe kan werken, zijn multipotentialisten anders. Zij bewegen niet alleen vooruit, maar maken ook zijsprongen. Ze gebruiken hun vaardigheden ook voor andere zaken dan voor een beoogde carrière en dat op ongebruikelijke manieren.

Neem nu bijvoorbeeld mijn eigen pad. Muziek, kunst, film en rechten zijn vier vakgebieden die ik heb beoefend, beroepshalve of als student. Kijk dan naar de rechtlijnige koers binnen elk vakgebied (zie het voorbeeld op bladzijde 22).

In theorie had ik elk van deze trajecten kunnen volgen. En ik zweer dat ik dat ook heb geprobeerd, maar het lukte gewoon niet! Mijn pad leek meer op het voorbeeld op bladzijde 23.

Wat een rommeltje, hè? Toch heb ik er geen spijt van dat ik me in deze vakgebieden heb verdiept, al werd ik nooit beroepsmusicus, webdesigner of advocaat. Interessante kennis opdoen is altijd een genot en ik heb gemerkt dat veel van de vaardigheden die ik erbij heb opgedaan me van pas komen op heel andere gebieden. Mijn rechtenstudie maakte me meer overtuigend als schrijver, een vaardigheid die ik steeds gebruik als ik een blog,

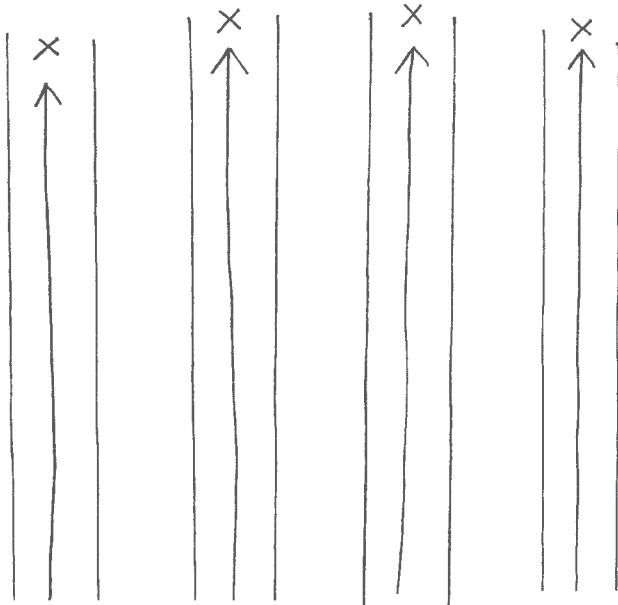
³ Als mensen het hebben over zogenaamd nutteloze studies doelen ze meestal op richtingen als taalkunde of filosofie, die niet rechtstreeks gerelateerd zijn aan een carrière. Ik geloof niet in nutteloze studies. De vaardigheden die je er opdoet komen vaak van pas op totaal andere terreinen.

MUSICUS

WEBDESIGNER

FILMMAKER

ADVOCAAT

MUZIEK

KUNST/DESIGN

FILM

RECHTEN

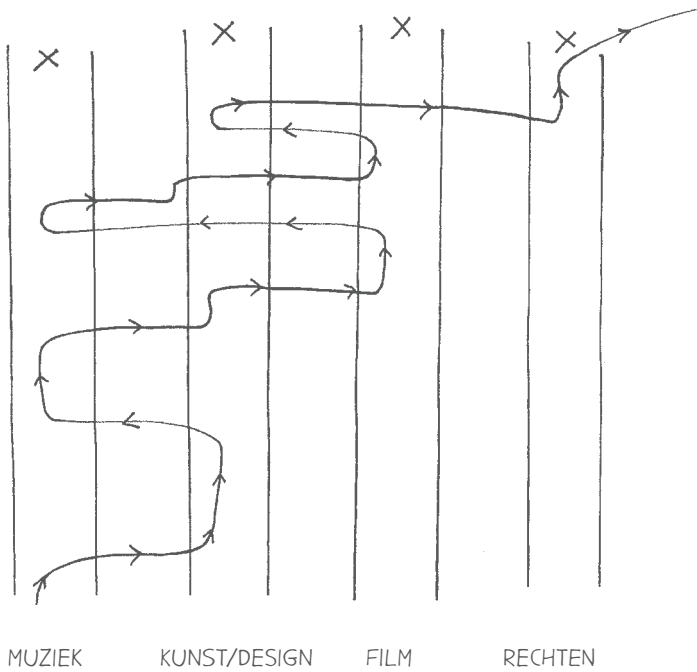
een sollicitatiebrief of een willekeurig projectvoorstel schrijf. De jaren dat ik opging in de muziekwereld en in een band speelde, leerden me om te functioneren in een team, iets wat ik dagelijks in mijn werk gebruik. Ook was het optreden met de band een waardevolle ervaring die me in latere jaren van pas kwam als ik voor publiek moest spreken. Met mijn achtergrond in webdesign kan ik websites bouwen voor elk van mijn projecten of effectief communiceren met een designer als ik er een inhuur. En niets leert je beter hoe complex het plannen van een evenement en de dynamiek van werken met verschillende (lastige) karakters is, dan het maken van korte films. De meeste van mijn 'vorige

MUSICUS

WEBDESIGNER

FILMMAKER

ADVOCAAT

MUZIEK

KUNST/DESIGN

FILM

RECHTEN

levens' zijn zeer nuttig en praktisch gebleken. Soms gebruik ik mijn vaardigheden zoals verwacht, zoals wanneer ik een website bouw voor een klant of wordt betaald om muziek te maken, maar meestal gebruik ik ze zijdelings, in een context waarin ze elkaar versterken. Kun jij je een keer herinneren dat je je vaardigheden op een verrassende manier gebruikte? Bijvoorbeeld, dat je door pianospelen ook sneller kon typen? Of dat je door met dieren te werken hebt geleerd een empathischer docent te zijn? Begin je de logica ervan al in te zien? Onze koers kan willekeurig en chaotisch lijken op papier, maar is vaak veel praktischer dan we denken.

EEN MULTIPOTENTIALIST ZIJN IN EEN WERELD VAN SPECIALISTEN

Het is heerlijk om een multipotentialist te zijn en om je te storten op al je interesses. Toch heeft de zegen van deze specifieke psychologische aanleg ook zijn keerzijden. Multipotentialisten stuiten op problemen op drie belangrijke gebieden: werk, productiviteit en gevoel van eigenwaarde.

Werk

Een van de grootste uitdagingen is het vinden van zinvol werk dat je kunt volhouden. Met de ontdekking multipotentieel te zijn vallen voor velen van ons jaren van zorgen en verwarring in één klap weg. Meteen gevolgd door die ene grote onheilspellende vraag. *Top, ik ben een multipotentialist, geweldig! Maar hoe moet ik dan in hemelsnaam mijn geld verdienen?* Het idee altijd hetzelfde te blijven doen is dan misschien een nachtmerrie, maar een gebrek aan financiële middelen omdat we zo vaak wisselen van baan kan even angstaanjagend zijn. Is er een alternatief voor deze beide keuzes? Is er een manier waarop we 'het multipotentieële dingetje' kunnen laten werken? Dat is de vraag waar dit boek om draait. In de hoofdstukken hierna leren we multipotentialisten kennen die gelukkig zijn en het financieel goed hebben. We zullen zien hoe zij hun carrière structureren rond hun multipotentialisme en hoe jij hetzelfde kunt doen.

**'DIT BOEK IS VOOR HET SOORT MENSEN DAT NIET
VOOR EEN ENKEL LEVENSPAD KAN KIEZEN OMDAT
ZE FOODBLOGGER + SURFINSTRUCTEUR +
SCHRIJVER + MEER WILLEN WORDEN IN DIT LEVEN.'**
- *DARLA Magazine*

Wat wil je later worden als je groot bent? Het lijkt een onschuldige vraag, maar je kunt het gevoel krijgen dat je moet kiezen voor die ene baan, die ene passie, dat ene doel. Niets is minder waar.

Wie veel interesses, plannen en een lange bucketlist heeft, is daarom nog geen flierefluiter of ongeleid projectiel. Oneindige nieuwsgierigheid wijst niet op een wispelturige persoonlijkheid. Het betekent dat je een multi-potentialist bent: iemand met veel interesses en een creatieve drive. En dat is meteen je grootste kracht.

Dit boek helpt je om al je passies en talenten in jouw voordeel te benutten. Met ***Hoe word je ALLES?*** zet Emilie Wapnick het standaardscenario voor loopbaanplanning op zijn kop. In plaats van het advies om je te specialiseren of om veel ervaring op te doen op een specifiek gebied, reikt Wapnick een praktisch raamwerk aan waarmee je je leven en werk kunt opbouwen rondom AL je passies en interesses, ongeacht je leeftijd en je huidige carrière.

Het kan iets moois zijn als je niet in een hokje past!

9 789021 566849

www.kosmosuitgevers.nl

**KOS
M•S**

NUR 770
Kosmos Uitgevers,
Utrecht / Antwerpen